

Székelyország

«Székely-Udvarhely»

Csik, Háromszék, Marastorda, Torda-aranyos és Udvarhely-vármegyék partoktól független, székely érdekű ujsága

Előfizetési ára: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 f. Egyes szám 16 fillér. Hirdetések díjszabás szerint. Megjelenik minden vasárnap.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
BETEGH PÁL
LAPTULAJDONOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhely, Mossuth-utca 31. sz. Telefon 15. sz. Posta takarékpénztári csekk- és kliringszámla 10489. sz.

Új március régi tűz.

Ismét „magyar világ” van. Világosságot gyújtott a székely-magyar vitézség épen úgy, mint 67 évvel ezelőtt, mikor a népfia: Petőfi Sándor magasztos lelkesültséggel köszönté e napot:

Magyar történet muzsája,
Vésd soká nyugodott:
Vedd föl azt s örök táblára
Vésd föl ezt a nagy napot!...

Véreink a Kárpátokszent bércein szenvednek és az orosz „henger” erejét titáni küzdelemmel nemcsak föntartották immár 8 hónap óta, de a szövetséges csapatokkal egyesülten, számtalan megsemmisít csapást mértek a muszka óriásra.

Lelkesedést, hazafias tüzet gyújt ma is a „Talpra magyar!” Ennek lángoszlopa világítja be a harcosok szívét, melynek vér-özöne borítja e haza földjét, hogy új élet, bizó reménység sugára derüljön a székely-magyar népre.

Buzgó áhitattal emlékezünk március Idusára, a szabadság, egyenlőség és testvériség áldást fakasztó sztháromságára, melynek örökre élő eredménye a mai dicsőséges küzdelemünk, hogy vallás és nemzetiség különsege nélkül védi e hazát minden becsületes érzésű lakója.

Most valósult meg tehát az egyenlőség, testvériség 1848. március 15-én hangoztatott jelszava...

Az akkor elvetett magból 67 év alatt kinőtt büszke tölgy, most terjesztette szét erős lombjait, melyen a föld legnagyobb állama, az orosz kolosszus hatalma megtörik...

Ma ismét együtt harcol az apa fiával, testvér a testvérral, sőt a lelkesedés heve még nagyapákat is elvitt a csataterre.

Emlékezzünk az 1848 iki nagy márciusra és imádságos ajakkal említsük a mostani világ-háboru hőseit, akik az akkori félistenek soraiban is a legelsőek lettek volna...

Táborból.

Tábori posta 43. 1915. február 24.
Kedves Szerkesztő Úr!

Engedjen meg, hogy bátor vagyok ismételtén arra kérni, hogy az alábbi lapjában közölni szíveskedjék. Annnyira megszerettem ezeket az edzett székely fiukat, akikkel együtt vállvetve küzdök az ellenséges hordákkal, hogy elhatároztam magamban, miszerint az Ön jóvoltából szeretteiknek néhány képben bemutassam hőseiket. (Mindig szívesen látjuk. Szerk.)

A mi hadtestünk már régebbi idő óta van itt az O. L. harctéren. A hozzá tartozó ezrednek ki van jelölve a hely, amelyen elhelyezkedve néznek farkasszem az ellenséggel. A 82. ezrednek is két erdészél közé beekelt terület jutott osztályrészül. Balról testvérezredünk, jobbról pedig német népfelkelők vannak elhelyezve.

E terület közepén egy magaslat van, amely mindkét félre nézve eléggé fontos, miután a másik által nem látva könnyen mozoghat és ép azért mindkét részről ágyúval sokat kirozgatott.

Dacára azonban a sok ágyuzásnak, állandóan látni lehetett az ellenségnek a dombköri mozgását. Már több ízben vonultunk előre ennek irányában, de mindig kénytelenek voltunk veszteséggel visszamenni eredeti helyünkre, miután nem látható helyről kaptunk tüzet. Ezt pedig megtorlatlanul nem lehet hagyni. Ki kell fürkészni e magaslat titkát, meg kell tudni mi rejtőzik benne.

Egy szép napon felsőbb parancs érkezett: „Meg kell nézni mi van a domb megett!” A magaslat előtt a második zászlóaljunk kb. 300 lépésnyire van, ahol e parancs kibírdése után nem kellett senkit felszólítani, hogy ki vállalkozna ennek végrehajtására, mert azok veszteléstől amugy is harcilázban égő székely ifjak egész tömege önként jelentkezett, amiért is választásra került a sor.

Rittner Frigyes őrnagy, zászlóaljparancsnokunk az ő tört magyarságával dicséretét és örömét fejezi ki és mindenik századtól egy embert választ ki, névszerint: Keresztes István őrvezető az 5, Urkon István a 6, László Mihály a 7, és Albert Imre a 8. századból. Mindnégyük arcán a büszkeség tükröződik, hogy ezen önkényes tettük által, midőn a biztos halál torkába mennek, ilyen fontos szolgálatot teljesítenek.

A parancs végrehajtása délután 4 órára van kitűzve. Az ágyúk és a németektől kölcsön kapott bombavető már működésben vannak. A magaslat, a lecsapódó és felrobbanó gránátok meg bombáktól porfelhővé válik.

A kiválasztottak, kikhez 2 árkász csatlakozott egy-egy kézszorítás és lsten hozzád kíséretében megindulnak a porfelhő leplében. Lassan mennek, hiszen nem szabad, hogy észre vegye őket az ellenség, mert akkor... vége.

Az ágyúk elhallgatnak, a kiválasztottak pedig bátran haladnak előre. Csakhamar elérik a drótkerítést, amelyen átmásznak és lassan mennek előre a kitűzött célhoz. Az ott lévő magasrangu tisztek szomszédos német testvéreink nagynevű parancsnoka Schmettau tábornok, aki egy német Landwehr csapatot vezérli, F. Szende Ferenc tábornok, szeretett dandárparancsnokának, azután ezredparancsnokunk Teutsch Vilmos ezredes és mi mindannyian lélekzet visszafojtva lessük mozdulataikat, míg végre elérték a magaslatot, ahol megpihennek, hogy új erőt gyűjtsenek a további utra az igazi veszedelemben.

Az ágyúk ismét dörögnek, de a gránátok most nem esnek a magas-

latra, hanem tovább az ellenség állásait és az amugy is már agyon bombázott F... község még megmaradt három épületét, melyek közül az egyik már ki is gyulladt.

Ezalatt a fiuk feltápáskodnak és megindulnak, majd egyszerre eltűnnek a magaslat tetejéről oldalán. Kínos látvány tárul ott eléjük. A magaslatba takarás van építve. Ez a takarás rommá és vermezővé változott a gránátok és bombák hatásától. Mindenütt hatottak, szétszakított emberi testrészek, jajgató sebesültek, a halállal vívódók, összetört gépfegyver és mindenütt vér... vér.

Ifjaink e látványtól nem riadtak vissza. Kikutatták az egész területet, megtették köteleességüket és 3 fegyver meg egy pár csizma zsákmányolása után megkezdtek a visszajövetelt, ami nehéz feladatnak ígérkezett, miután a temető kőfala megett elrejtőzött ellenség megkezdte a tüzelést, ami azonban a bátor és vakmerő fiukat nem gátolta abban, hogy bár lassan, lépésről-lépésre visszajöjjenek. Már-már túl vannak a drótkerítésen, midőn az egyik, mintha golyótól találtatott volna, lebukik a gránát által vájt üregben. Összenézünk. Mindenki meg van illetődve, mert azt hittük, hogy meghalt, amit azonban örömkünkre ő saját maga cáfol meg, amennyiben kidugta fejét és fegyverét az üregből, hogy viszonzozza az ellenség tüzelését 30 lépésről.

Majd megszólalnak a gépfegyverek és ágyúk pokoli lármát okozva és ennek takarásában a hősök szerencsésen visszajutnak oda, ahonnan kiindultak és ahol mindannyian Hozsannával és örömmel fogadtuk őket.

Tettükért megkapták jutalmukat, amennyiben tisztek pénzt adtak. Előléptették az őrvezetőt, szakaszvezetőnek, a gyalogosokat pedig tizedesnek. Azonkívül felterjesztettek legfelsőbb kitüntetésre. Másnap pedig a divízió parancsnokságánál megjelent, elhalmoztattak adományokkal.

Besötétedett. Ismét csend, van amit csak egy-egy ritkán eldördülő fegyverlövés zavar meg, az ég peremét pedig bevilágítják az átellenben égő ház fel-fellobbanó lángjai.

A legfelsőbb elismerés nem maradt el, miután hőseink mellén ott diszeleg már az első osztályú vitézségi érem, amelyet büszkén, fölemelt fővel hordhatnak.

Láthatja szerkesztő ur, ilyenek a székely fiúk: nem rettennek azok semmitől sem vissza.

Szívélyesen üdvözlí:
Stein S. Zsigmond
egyéves önkéntes.

A hős 82-ösök

A cs. és kir. Hadügyminisztérium 1915. február 9-én kiadott 122 es számú veszteség lajstromába foglalt 82-ös ezredbeli tisztek és legénység névsora. (VIII. közlemény.)

Angi Ignác 15. sz. Csikvm. Gyergyószárhegy 1890., meghalt 1914. okt. 13. — Antal Géza 8. sz. Csikdánfalva 1882., meghalt 1914. okt. 13. — Antal Miklós 7. sz. Csikvm. Gyimesbükk megsebesült. — Argya János póttart. 1. sz. Udvarhelyvm. Székelyszentábrahám 1888., meghalt 1914. okt. 14. — Asztalos Gábor tizedes, címz. szakaszvezető 3 sz. Udvarhelyvm. Szederjes 1889. megsebesült. — Asztalos János 8. sz. Udvarhelyvm. Szederjes 1892 megsebesült.

Baconi Aladár 11. sz. Udvarhelyvm. Parajd 1891. megs. — Bács Balázs 6. sz. Csikvm. Gyergyóvárhegy 1891. megs. — Bajkó Sándor 8. sz. Csikvm. Ditró 1892. megs. — Bajkó János 12. sz. Csikvm. Gyergyóújfalu 1887. megs. — Baka Károly 12. sz. Csiktaplocza 1892. megs. — Bakk Áron póttart. 6. sz. Udvarhelyvm. Kecskisfalud 1888. megs. — Baku György 5. sz. Udvarhelyvm. Homoróddaróc 1887. megs. — Balázs Albert póttart. 18. sz. Udvarhelyvm. Küküllőkeményfalva 1887. megs. — Balázs Sándor tart. 6. sz. Udvarhelyvm. Székelykeresztur 1882., meghalt 1914. nov. 8. — Balázs Antal 8. sz. Csikvm. Ditró 1881. megs. — Balázs Árpád őrzető 13. sz. Csikcsicsó 1892. megs. — Balázs Dénes 15. sz. Udvarhelyvm. Árvátfalva 1885. megs. — Balázs Ferenc szakaszvezető 10. sz. Udvarhelyvm. Bögöz 1888. megs. — Balázs József 3. sz. Udvarhelyvm. Siklód 1881. megs. — Balázs József (Kicsi) századkürtös 11. sz. Csikvm. Kászonyjakabfalva 1891. hadifogoly (Astrachan, Oroszország). — Balázs Mihály címz. őrzető 5. sz. Csikvm. Gyergyóremete 1887. megs. — Balázs Mózes gyalogos meghalt 1914. okt. 17. — Balázs Miklós 15. sz. Udvarhelyvm. Székelykeresztur 1886. megs. — Balázs Miklós tisztiszolga 13. sz. Csikvm. Gyergyóalfalu 1891. megs. — Balázs István 8. sz. Csikvm. Kászonyjakabfalva 1882. megs. — Balázs István 12. sz. Udvarhelyvm. Lővéte 1883. megs. — Balázs István 5. sz. Csikvm. Ditró 1892., meghalt 1914. okt. 13. — Balázs

Zoltán címz. őrzető 7. sz. Csikvm. Gyergyóremete 1889. megs. — Bálint Ákos póttart. 20. sz. Udvarhelyvm. Firtosváralja 1888. meghalt. — Bálint Antal 2. sz. Csikvm. Várdotfalva 1888., meghalt 1914. okt. 13. — Bálint Ferenc 3. sz. Csikvm. Várdotfalva 1889. megs. — Bálint Lajos tizedes 10. Udvarhelyvm. Etekefalva (talán Patakfalva Szerk.) 1887. megs. — Balla Ignác címz. őrzető 6. sz. Csikvm. Ditró 1887. megs. — Balla József tizedes 3. sz. Csikszépvíz 1891. megs. — Balmos Ilyés 15. sz. Csikvm. Gyergyóholló 1890., meghalt 1914. okt. 13. — Balogh Ferenc (Ferenc) őrzető, címz. tizedes 7. sz. Csikvm. Gyergyószárhegy 1890. hadifogoly (Oroszország). — Balogh Ignác 10. sz. Csikszentimre 1892. hadifogoly (Astrachan, Oroszország). — Balogh István 5. sz. Csikvm. Gyergyóalfalu 1887., meghalt 1914. okt. 13. — Balogh Albert 16. sz. Csikszentimre 1891. megs. — Balogh Antal őrzető 15. sz. Csikborzsova 1890. megs. — Baneza János tisztiszolga 16. sz. Csikvm. Gyergyóbékás 1891. megs. — Bándi Károly tisztiszolga 15. sz. Csikménaság 1891. hadifogoly (Astrachan, Oroszország). — Bányai József 5. sz. Tordaaranyósvm. Keresztes 1886. megs. — Baptisza Bernát 12. sz. Udvarhelyvm. Székelyzsombor 1885. megs. — Bara David 8. sz. Csikszentdomokos 1891. hadifogoly (Astrachan, Oroszország). (Folytatjuk.)

A második menetzászlóalj Galiciában.

Irta: Földes Zoltán.

VIII. közlemény.

Az elég kényelmes kis házban jól voltunk. A háziak jóakarátát annyira megnyertük, hogy még meg is traktáltak — turós krumplival, amit grandiózus keccsel tett az asztal közepére a „ház urnője“. Néha dalkörre léptettük elő a bakatársaságot, aztán énekeltünk. Zsiga volt a karmester Benő az egyik főének. A dalkör Zaluson is működött.

Október 8-án úgy emlékszem, éppen daloltunk, amikor egyszerre diszsonáns szólam zavarta meg az összhangot. A hang egy betoppanó huszártiszté volt, aki korbácsot tartva kezében, erélyesen kiabált.

Mi zavartan hallgattuk a hangos vádat, amelynek pár perc múlva világosabb értelmét vettük. A muszkák itt jártakor a falunépe kirabolta a földesurkastélyát. A mi tisztességesnek vélt gazdánk padlásáról meg kamarájából is sorra kerültek elő a szebbnél-szebb képek, butorok; miközben javában suhogott a korbács a vénasszony hátán, aki ugyancsak óbégatott. A menyecske künn sikoltzott, a szegény kicsi leánya pedig úgy megijedt, alig találta helyét. Sajnáltam szegénykét és pártját fogtam. Simogattam, csitítottam.

A gazdát a faluban elesipétek, de megint szabadon engedték. A falunépe sirva hordta vissza rablott buort egész nap az üres kastélyba, mely a falu melletti magas dombon feküdt. Persze, a mi házuk népe is. Kinos incidens volt: de azért az énekkar tovább működött. Már este vígan énekeltünk.

Okt. 9-én szállásunkon járt kedves unoka testvérem, csiktaplocai Györgypál Gábot. Ő is 82-es.

Október 10-én továbbmarsiroztunk, kelet felé. Jelentéktelen falucskában haltunk meg, valami uradalmi csürben.

Másnap (okt. 11.) még k. b. husz kilométernyi utat tettünk meg a vasuti töltésen és egy nagyobb szerű lengyel helységbe érkezünk. Alig tértünk este egy nagyobb ur lakban aludni, csakhamar fölzavartak s még vagy 15—20 km. kellett gyalogolnunk a sötét éjszakában, esőben, sárban. De most már nem a szilárd talaju vasuti-töltésen, hanem utatlan úton haladtunk. A Kárpátok között órákig kerülgettünk egy kis folyócskát, mely mindig utunkban volt (bizonybele is gázoltunk); a századok meglehetősen összekeveredtek. Így történt, hogy elszakadtam a századomtól és ezen az éjszakán — több eltévedt más századbeli bajtársammal, tőlünk két szanitetzel — a havasi völgyben szét-szórt falucskában, valami jámbor tótnál haltam.

Október 12-én egy havas ormon megtaláltuk a csapatunkat, figyelő állásban.

Este erdős oldalon „pihentünk le“. Zsiga meg én szuronyos puskára és fatörzsre kifeszített sátorlap alá huzódtunk az eső ellen, mely folyvást hullott.

Október 13-án bementünk a legközelebbi eső kis faluba, ahol hallottuk a dombon túl folyó harc zaját, a puskák ropogását, srappellek dörrenését. Az ezred nagyobbik része már harcban állott. Nemsokára sebesültek érkeztek be a faluba, mind többen és többen. Láttam Ilyés András kollégámat is, az egyik karja volt meglöve.

Nemsokára mi is szembekerültünk a muszkák sortűzével; a kis erdőszélen ropogva csapkodtak a srappellek meg a gránátok. Rettenetes tűzben voltunk, kénytelenek voltunk állást változtatni. (Heinrich kadét beteg lett, többet nem láttuk.)

A jobb oldalon emelkedő csupasz hegyre vonultunk, folytonos tűzben, s ott órákosszat álltunk a kemény golyózápor. Magam előbb a domb-szegélyen huzódó sáros árokba bujtam, de mivel ott zsufoltan voltunk, néhányan hátrább szaladtunk, ahol a tartalékos rajvonalak szorgosan ásták a fedezéket Péter hadnaggal, aki szintén dolgozott, közös fedezékbe kerültem. Különben hárman voltunk a kis árokban. Én a kezemmel segitettem kihányni a földet. A srappell meg a golyó jött szüntelenül. A nedves talajban, alig volt

felbontva, fölfakadt a víz; sárral maszáttal megtelt a ruhánk, arcunk fegyverünk. Tűzelni csak az első sor tudott.

A rémes órák után, este bementünk a falucskába, ahol a konyhák állomásoztak a trénnel. Kaptunk vacsorát. Szabó Lajos meg én a falu felső végén haltunk. Ő beteg volt én meg nagyon át voltam ázva. Reggel (okt. 14-én), mint félelmes kaland, végződött a külön halásunk. A ház körül, ahol éppen felkeltünk puskaharc keletkezett. Ropp-roppszólt a fegyver a palánkok mögött. Ugy látszik, muszkák nyomultak be a faluba. Hirtelenében alig tudunk elmenekülni a mozgókonyhák irányában. A jó Isten volt velünk!

A konyhánknál néhány emberünk ket találtam, akik Gál kadét és Fancsali őrmester vezetésével kávéért meg kenyérért jöttek a század részére. Én is ehhez a csoporthoz szegődtem s átvettem a „kutli“ kávé Menet kisült, hogy senkisé tudja a biztos utat. Csakhamar szembe kerültünk oly hatalmas golyózáporral, hogy menekülnünk kellett. Én eldobtam a kutlit kávéstól; előbb a közeli szakadéka, majd a konyhához menekültem. És igen nagy örömmel ott találtam a századot, amely időközben lejött a hegyről. Az őrmester is előkerült a kávésokkal, de Gál kadét meg a kenyeret és kétszersültet szállító emberek eltévedtek valamerre. Később azonban megtalálták a századot.

A század a mozgókonyától — irányban — a hegyek közé vonult. Ekkor maradt el tőlünk Bochkó Pista, aki többé nem került elő. Beteg volt és a mozgókonyha közelében levő kórháznál jelentkezett. Többet nem tudunk róla. Szegény, öregünk, alig várjuk, hogy ismét kórházba kerüljön, vagy legalább jelt a magadról!... Azt hisszük, vagy valamelyik kórházban fekszik vagy hadifogoly.

Hegygerincről-hegygerinre vonultunk, végül sáros erdei út mellett az erdőben haltunk. (Zsiga, Kovács Józsi és én egy csomóban, mellénk huzódott Petres Elek is.)

Az igazi székely

összetart és támogatja azt a lapot, mely a Székelyföld egysége, előhatalmása s így mindnyájunk érdekében küzd. Csekély 2 K 50 fillérért három hónapig bárhova elküldjük „Székelyország“-ot, melynek minden száma érdekes és értékes közleményeket ad.

— **Hazaárulás!** Lélekbe írott törvény legyen, hogy gondbanát a forgalomtól most elvonni: **a leghitoányabb hazaaárulás...**

Székely hősök.

Csik-, Háromszék-, Marostorda-, Tordaarnyos- és Udvarhelyvármegyéből származó és a világháborúban megsebesült, meghalt vagy hadifogságba jutott hősöknek a hadügyminisztérium veszteség lajstromai alapján összeállított hiteles kimutatása.

IX.

András Lajos 2. huszárezred 6. Esk. Csiklapocza 1892. megsebesült. — Aszalos Ferenc 62. gy. e. 1. sz. Marostordavárm. Nyáradkarácsony 1893., meghalt 1914. nov. 6.

Bakó Mihály 62. gy. e. 4. sz. Marostordavm. Szentgericze 1893. meghalt 1914. nov. 6. — Balázs Sándor 62. gy. e. 4. sz. Marostordavm. Mezőmaderas 1893. meghalt 1914. nov. 6. — Becsei János 62. gy. e. 1. sz. Marostordavm. Kibéd 1886., meghalt 1914. nov. 6. — Bende Ferenc 62. gy. e. 1. sz. Marostordavm. Székelykövesd 1893., meghalt 1914. nov. 6. — Beno Sándor 62. gy. e. 1. sz. Tordaarnyosvm. Gerendkeresztúr 1893., meghalt 1914. nov. 6. — Biró Márton 62. gy. e. 1. sz. Marostordavm. Sővárád, meghalt 1914. nov. 14. — Birtalan Péter 82. gy. e. 4. sz. Udvarhelyvm. Székelyveczke 1884. hadifogoly (Mokschan, Oroszország). — Bodea Balázs címz. ővezető 82. gy. e. 3. pótkeretzászlóalj Tordaarnyosvm. Kisfenes 1884. hadifogoly (Moszkva, Oroszország). — Bokor József 82. gy. e. 8. sz. Udvarhelyvm. Székelyszenterzsébet 1890. hadifogoly (Mokschan, Oroszország). — Botár Miklós 62. gy. e. 4. sz. Tordaarnyosvárm. 1890., meghalt 1914. nov. 6. — Bozsoki Ferenc 62. gy. e. 1. sz. Marostordavm. Marosvásárhely 1893., meghalt 1914. nov. 6. — Braik Aurél 62. gy. e. 2. sz. Tordaarnyosvm. Kisikland 1891. meghalt 1914. nov. 6. — Budai Ferenc 62. gy. e. 4. sz. Marostordavm. Oláhdellő 1881., meghalt 1914. nov. 6. — Budian Sándor 62. gy. e. 2. sz. Marostordavm. Mezőszokol 1890. meghalt 1914. nov. 6. — Bukur Péter 62. gy. e. 1. sz. Marostordavm. Berkenyész 1890. meghalt 1914. nov. 6. — Buras Ignác 82. gy. e. 5. sz. Csikvm. Gyergyóújfalu 1885. hadifogoly (Mokschan, Oroszország).

Császár Dániel 62. gy. e. 1. sz. Marostordavm. Gyalakuta, meghalt 1914. nov. 6. — Cseh Sándor szakaszvezető 62. gy. e. 1. sz. Marostordavm. Marosjára, meghalt 1914. nov. 14. — Csog József póttart. 82. gy. e. 9. sz. Udvarhelyvm. Magyarhermány 1891. hadifogoly (Mokschan, Oroszország). — Czárán Jakab 62. gy. e. 4. sz. Csikvm. Gyergyószamos 1890., meghalt 1914. nov. 6.

Dávid István 62. gy. 1. sz. Marostordavm 1893., meghalt 1914. nov. 6. — Dósa Sándor ővezető, címz. szakaszvezető 62. gy. e. 4. sz. Ma-

rosvásárhely 1884., meghalt. — Duka Lajos póttart. 82. gy. e. Udvarhelyvárm. Oroszhegy 1889. hadifogoly (Mokschan, Oroszország).

Farkas Péter 62. gy. e. 1. sz. Mtv. Mezőbánd, meghalt. Fazakas József 62. gy. e. 1. sz. Marostordavm. Jobbágyfalva, meghalt. — Fina Sándor ővezető, címz. tizedes 62. gy. e. 1. sz. Marostordavm. Görgényszentjános 1889., meghalt. — Fiuna Ferenc címz. ővezető 62. gy. e. 4. sz. Marostordavm. Görgényszentimre 1890. meghalt. — Fola Mihály 62. gy. e. 4. sz. Marostordavm. Görgénysóakna 1886., meghalt.

(Folytatjuk)

Mindnyájan egyért!

Tudvalevő, hogy a hadbavonult katonák családtagjai bizonyos törvényesabta föltételek mellett, az államkincstárból félhavi forint fölvehető segélypénzben részesülnek.

Segélyre igénnyel bír a bevonultnak felesége, gyermeke (akkor is, ha házasságon kívül született), mostoha gyermeke, unokája, apja, anyja, mostoha apja, mostoha anyja, nagypapa, nagymama, neje, édesanyja, neje, édesapja, édes vagy mostoha testvére, de valamennyi csak akkor, ha semmiféle állandó ellátásban nem részesül, ha magát vagyona jövedelméből, vagy önálló keresetéből fenntartani nem képes. Ehhez a törvény (1914. 45. t. c. 7. §.) még hozzáteszi, hogy az olyan családtag, akiről a hatóság megállapítja, hogy megélhetését megfelelő munka elvállalásával biztosíthatná, segélyre igényt nem tarthat.

Elmondhatjuk, még pedig jóleső érzéssel mondjuk el, hogy a hatóságok igazán emberséges jóindulattal voltak a kereső nélkül maradt családtagok iránt. A törvénynek megszorító szigorát alig alkalmazták. Liberális gondolkozással kiutaltatták a hadisegélyt olyanok részére is, akikről pedig könnyűszerrel meg lehetett, meg lehet ma is állapítani, hogy egészségesek, dologbírók, tehát a „megfelelő”, nekik való munka elvállalásával állami segítség nélkül is el tudták magukat tartani. Rendjén van. Egy szavunk sincs ellene.

Csak most már az nincs rendjén, amit különösen gazdáink tapasztalnak, hogy a hadisegélyben részesülők közül (nem mindnyájan) nagyon sokan nem becsülik meg érdeme és jelentősége szerint az állam jótéteményét. A könnyen jött (és mondhatjuk elég bőkezűen osztott) kincstári pénz elkapat egyeseket s könnyelművé, renyhévé, dologkerülővé tesz.

Fáj kimondanunk, de sajnos, így van. A bajt nem lehet, nem is kell eltitkolni. Hanem gyógyítani kell úgy, ahogy lehet. Ha másképp nem lehet,

akár súlyosabb operációval. Gróf Tisza István miniszterelnök most leiratot intézett a főispánokhoz, mely ezzel a kérdéssel foglalkozik. Ez a leirat nagy tapintatossággal irányt ad a közhatalóságoknak, hogy miképpen kell e hovatovább mindjobban elharapozó renyhesség és dologtalanosság országos veszedelmét elhárítani.

Mert valóban országos veszedelem rejlik abban, ha a most kezdődő tavaszi, majd a nyári gazdasági mezeimunkák idején nem lesz munkás-kéz. Mert egyrésze oda van a lövészárokban, másrésze pedig idehaza tétlenül hever a tunyaság párnáin s a könnyen jött pénzből dúsalkodva, csak a készletet fogyasztja. Dolgozni nem megy, ha hívják se. Pedig bírnia a munkát, nekivaló is, eddigi életfolyásában hozzá is van szokva, meg azt is elgondolhatná, hogyha dolgozik, azzal újabb pénzt keres, az állami segélyt nem akar takarékpénztárba tenni. (Közbevetőleg mondván: ez volna a legjobb.)

Végezetül pedig minden itthonmaradottnak kötelessége arra gondolni, hogy ádáz ellenségeink ellen küzdő vitéz katonáink is csak úgy győzhetnek, ha mindig megvan a küzdelemhez való testi erejük és kitartásuk. Ez pedig csak úgy lesz meg, ha állandóan kellő táplálkozásban részesülnek. Az étellemezést pedig csak a becsületes, hálás jó magyar föld adja — ha kellő megmunkálásban részesül.

Ki végezze a szántást, vetést, kapálást, gyűjtést, aratás munkát? Csak az itthonmaradtak. Amint a határok védelmében küzdő véreink karddal, puskával harcolnak: azonképpen harcoljanak az itthonmaradtak ekével, ásóval, kaszával. Csak így fogjuk legyőzni az ellenséget. Közös akarattal!

Fontolják meg ezt jól az államsegélyesek is. Az államsegély nem alamizsnapénz, hanem olyan jótétemény, amely hálára és dologra, tette kötelez!

Küzdjünk mindnyájan egyért: a haza boldogulásáért!...

Udvarhelyvármegye főispánjától.

Szám: 854-1915. főispáni

Járási főszolgabíróknak, Székelyudvarhely r. t. város polgármesterének, az összes községi és körjegyzőknek és valamennyi községi elöljáróságnak.

Az 1914. évi XLV. t. c. 7. §-a értelmében a bevonultnak segélyére egyébként igénnyel bíró olyan családtagja, a kire a hatóság megállapítja, hogy megélhetését megfelelő munka vállalásával biztosíthatná, segélyre igényt nem tarthat. Ebből kifolyólag kétséggel elvész a segély iránti igényt minden olyan, mezőgazdasági munkára alkalmas segélyezett egyén, aki a mezőgazdasági munkák megnyitásával nem él az így kínálkozó kereseti alkalmal s ha hívják és nem megy el

napszámba, vagy nem fogad el megfelelő neki felajánlott gazdasági munkát (részes, vagy szakmányos kapálások stb.).

A törvény ezen intézkedését egyáltalán nem azért említem fel, hogy az élvezett segély megvonását vagy leszállítását kívánjam azoknál, akik tényleg részt vesznek a mezőgazdasági munkában, ezen a címen egészben vagy részben biztosíthatják életfenmaradásukat. Erre a még ilyenkor mutatkozó kereseti alkalmak hullámozó és bizonytalan voltánál fogva nincsen is elegendő alap, de meg a törvény idézett szakaszának célja és indoka nem az volt, hogy a dolgozni akarókat juttassuk rosszabb helyzetbe, hanem ellenkezőleg az, hogy azokat fosszuk meg a segélytől, akik a munkától vonakodnak.

Igy hozza ezt az osztó igazság magával, de ezt követeli az ország gazdasági érdeke is, amely különösen a háború által okozott rendkívüli viszonyok között feltétlenül megkívánja, hogy az itthonmaradt lakosság munkaképes része fokozott erővel vegye ki részét a gazdasági munkából s nem tűrhetné, hogy az állam által a hadrakeltek családjai részére olyan bőkezűen megállapított segély azoknak nagy részét tétlenségre bírja, akiknek munkaerőjére most nagyobb szüksége van, mint valaha s ezáltal a legfontosabb gazdasági közérdeket károsítsa.

Felhívom ennek folytán a hadi segély megállapítására jogosult közigazgatási hatóságokat, hogy a törvénynek ezt az intencióját igyekezék érvényre juttatni, s egyben elrendelem, hogy vonják meg az államsegélyt mindazoktól, akik saját egészségi állapotuk, testi erejük és családi viszonyaiknál fogva munkára mehetnének s akikről beigazolást nyer, hogy nekik megfelelő gazdasági munkára felhívtak s azt viszszautasították.

Utastom városi polgármester urat, községi és körjegyzőket (összes községi elöljáróságokat), hogy ezt az intézkedésemet a lakosság körében kidoboltatás és a közhírre tétel más szokásos módján, a lehető leghatékonyabb körben hozzák köztudomásra.

A tavaszi munkák most veszik kezdetüket. Azok elvégzéséhez a nemzet létérdekei fűződnek. Mindazoknak, akik itthon maradtak és így életüket nem tehetik kockára a hazáért, becsületbeli kötelességük kettőzött erővel venni ki részüket a gazdasági munkából. Tűrhetetlen volna, hogy e kötelesség alól az államsegélyben részesülők vonják ki magukat. A közigazgatási hatóságnak felvilágosítással, utbaigazítással s ahol kell, a szükséges erellyel és szigorral rajta kell lennie, hogy a nemzeti társadalom e nagy feladatának teljesítésében becsülettel osztozzék mindenki.

Székelyudvarhely, 1915. évi március hó 3-án.

Ugron János
főispán.

HIREK.

Mult, jelen és jövő.

Vérünk felforr az ereinkben,
Ha csak nevét is halljuk e napnak.
A szívünkön keresztül megvillan
Csatás képe a mult 48-nak.

Akkor is a hősök ép úgy, mint ma,
Fegyvert fogtak a hon védelmére,
Felszabadultak a jobbágyok s
Lelkesedve mentek csataterre.

Testvérré vált nemes és a szolga,
Felesküdték a szent lobogóra,
Egyetértve irták fel a jelszót
A szabadság szentelt zászlójára.

Most is úgy és itt van egy másik kor,
Melyben a nagy világ lángba borult,
Kialszik majd tábornokok fénye,
Hazajön a faluk legénysége.

Kialszik a tábornokok lángja,
Körös-körül az egész világon;
Imádságos kis könyvvel kezében,
Mindenkinek lesz ahova járjon...

Egész világ zárandokolni fog
Mindenfelé a csata-mezőbe,
Mindenki a másikatól kérdi:
Vajjon hol van az övé temelve?

Hegyi Sándor

82-es szakaszvezető.

— **Szabad liceum és március tizenötödike.** A mult héten *Embergy* Árpád r. kath. főgimn. tanár előadása következett a szabad liceumi délutánok sorozatában. A lelki betegségekről szolt az előadás, mely a témát sokszorosán összefűzte a harc-téren levők különböző idegállapota-ra való utalással. Széles és színes háttérben rajzolta meg a tudós előadó az idegélet nagy területét. Majd ez idegélet különböző zavarainak a fokozatait ismertette, elkezdve az alvástalanságtól, a szórakozottságtól, az elmebetegségtől, a rögeszmétől, a mániák és a paralízis progresszív állapotainak a leírásán keresztül az alkohol okozta züllésig. Az ismertett lélekállapotok és idegéleti eltorzulások minden változatára úgy a harcterről, mint a polgári élettől vett eseteket mondott el, melyek a nehéz téma egész áttekintését a közönség számára igen megkönnyítették. Egy-egy derűsebb eset felsorolása pedig a közönséget jótékonyan meg is kacagtatta. Az előadás után *Szombathelyi* Mariska szavalta el igen hatásosan Ábrányi Emil „Erős hit” című versét. A liceumi elnök az előadás- és szavaltatért köszönetet mondván, azt is bejelentette, hogy a mai (márc. 14-iki) liceumi előadás keretében Székelyudvarhely város közönsége március 15-iki emlékünnepeit is megüli. A mai előadást *Böloni* Vilmos unitárius lelkész tartja a világképről, március 15-ikéről emlékező megnyitót mond Dr *Paál* Árpád, szaval *Puskás* Lajos. Ezenkívül *Váradi* Antal „A király imádkozik” című melodramáját szavalja *Gyertyánossy* Etus és a sza-

valatot vonós zenekar fogja kísérni, mely zenekarban részt vesznek Gyertyánossy Ilus, Dr Paál Árpád, Harser László, Maráth József, Kertész Béla, Baczó László, Paál Lajos, Csép Dezső, Paál Sándor és Sprencz Rezső. Az ünnep méltóságát még a 82. ezredbeli katonazenekar is emelni fogja a maga közreműködésével. Az előadás és ünnepély a vármegyeház fűtött dísztermében délután 2 órakor kezdődik.

— **Új hadapródok.** *Rothenary* Albert ezredes, a székelyudvarhelyi 82. gyalogezred parancsnoka Miklóssy Károly, Herepey Pál, Bernát Gusztáv, Szent-Királyi Ferenc, Berecz Gyula, Varga Jenő, Csergő Mihály, Gvidó Béla és Fogarassy Balázs egyéves önkéntes örmestereket tartalékos hadapródoknak léptette elő.

— **Háborus-délután Tordán.** Az első háborus-délután, mely a harctéren küzdő katonák javára 500 koronát meghaladó jövedelmet eredményezett, e hó 7-én tartották meg Tordán a Vigadóban. Dr *Belegy* Miklósné *Vásárhelyi* Mária kormánybiztosné lelkébe fogant meg az eszme, mely *Lőrinczy* Géza áll. főgimn. tanár tevékenységével kapcsolatosan fényes sikert aratott. *Polyákovich* Viktoria polg. isk. tanárnő Kiss Menyhért „A Szentistókói legenda” c. költeményét szavalta el és azután *Endre* Béláné énekelt cigányzene mellett népdalokat. Majd Dr *Szabó* Lajos kolozsvári egyetemi tanár tartotta meg „A magyar és lengyel nemzet évszázados érintkezései és a háború” címen másfél óras nagyszabású előadását, melyet Dr *Székelyhid*y Ferenc, a m. kir. Operaház tenoristájának *Nagy* Miklósné zongorakíséretével előadott elragadóan szép énekei követték.

— **A hazáért.** *Freyberger* Miksa es. és kir. alezredes, parancsnok, ki annak idején Székelyudvarhely város közönségének oly nagy szeretetben álló egyénisége volt — az I-ső Vilmos német császár és porosz király nevét viselő 34. magyar gyalogezred Pécsen tartózkodó lábadozó osztaga nevében fájdalomtól mélyen sujtva jelenti, hogy az ezred egykori nemeslelkű parancsnoka: Nagyméltóságú nemes *Appel* Mihály gyalogsági tábornok ur, a hadiékítményes I. o. vaskoronarend tulajdonosa, a Ferenc József-rend nagykeresztje stb. stb. a déli harctéren hazájáért és császáráért és apostoli magyar királyáért hősi halált halt. A gyászjelentés további része így szol: „A megboldogult nemcsak császárának és királyának volt hű, bátor, tiszta jellemű katonája, hanem Krisztusnak is hűséges, nemeslelkű buzgó szolgája. Igazi atyja volt parancsnoksága alatt álló katonáinak s mikor még a 34. gyalogezred parancsnoka volt, legénységébe a magyar haza és nyelv szeretetét, valóságosságot, fejedelmi hűséget és katonai fegyelmet igyekezett nemcsak szigorúsággal, hanem szerető gond-
dal átplántálni. Katonai mintakép

volt s e mintára formálta ezredét. A szeretetnek, hálának és kegyeletnek nemess adóját az egek Urához intézett buzgó imádsággal rójuk le.” E hang a *Freyberger* Miksa alezredesé; reá ismerünk az ő derék, becsületes, igazi katona jellemére belőle...

— **Áthelyezés.** Az igazságügyi miniszter *Garass* István oklándi járásbíróági telekkönyvi betétszerkesztő irnokot, a bírósági irnokok rendes létszámába sorozása mellett, a kiskőrösi kir. járásbíróshoz, *Horváth* Miklós oklándi járásbíróági irnokot a kézdivásárhelyi járásbíróshoz helyezte át.

— **A német tábori kórházból** *Horváth* Lajosnak írja egyik önkéntes barátja a következő — okulásra érdemes — sorokat:

„Egy szép dolgot lehet itt, a németeknél látni, ami nálunk nincs (?) meg, t. i. azt, hogy minden héten a pap templomozást tart a beteg, lábadozó katonáknak s beszél nekik szépen. Milyen lelki megnyugvást érez az a katona, aki már szenvedett a hazáért! S ha viszik a harctérre, beszélnek nekik szépen s nyugodtabban, nagyobb tettakarattal megy az ellenséget legyőzni... Nem mondom, hogy a mieink nem hősök; nem mondom gyávák, oh nem, mert a világ bámulja ami hősiességünket, de nem ártana, ha a valást a hazafiassággal közelebb hoznák... Itt a magyarokat szeretik, gyöngöd elbánásban részesítenek. A koszt kitűnő, a finomság valóban páratlan. Az utcákon a kereskedők magyarul is kínálják áruikat.”

Ehhez csak annyit ohajtunk megjegyezni, hogy Székelyudvarhelyt a szent Ferenc rendi barátok részéről *P. Lokody* Gergely szerzetes kezdetlől fogva és most már a más felekezetek papjai is tartanak istentiszteletet a betegeknek a katonai kórházakban.

— **Hangverseny.** Még a székely főváros, Marosvásárhely közönségének is ritka műélvezetben volt része az elmúlt héten. Dr *Székelyhid*y Ferenc, a m. kir. Operaház tenoristája és *Tonhazy* Ferenc, a marosvásárhelyi zeneiskola gordonkaművésze tartottak hangversenyt a hadbavonultak javára a Közművelődési-ház nagytermében.

— **Anyakönyvi adatok.** A székelyudvarhelyi anyakönyvi kerületben február hó folyamán 15 fiu és 7 leány gyermek (1 fiu halva), összesen 22 született. Mult év hasonló időszakában 14 volt a születések száma s így most 8-cal több. — Meghalt 28 férfi és 17 nő, összesen 45 egyén. Ebből kórházi 3 férfi és 1 nő. A mult évben 17 halálozás történt, 28-cal kevesebb. — Házasságot a mult évi 8 párral szemben 18 pár kötött az idén.

— **Az élőállatok rekvirálásával** akarják a hushíányt gyökeresen megszüntetni Marosvásárhelyt. Egyelőre a husosztályozást léptették életbe s a hatóság és mészárosok között tár-

gyalás folyt erre nézve. A belpese-nye ára kb. 4 korona lesz.

— **Az iparosok és kereskedők hadiségeiről.** A marosvásárhelyi keresk. és iparkamara *Tisza* István gróf miniszterelnök megbízásából adatokat gyűjtött oly célból, hogy megállapítható legyen, mily összeg szükséges az iparosok és kereskedők segélyezésére. A minden oldalról érkező sürgetésekre ezúton is közli a kamara, hogy egyelőre az adatok összegyűjtésén túl meghatalmazást sem a segélyezésre még fedezetet nem kapott. Mihelyt ezek megadnak részére, minden egyes érdekeltet haladéktalanul, külön értesíteni fog a kamara hivatala, azideig minden tudakozódás céltalan.

— **Március 15.** A székelyudvarhelyi ref. kollégium ifj. Petőfi-önképző köre márc. 15-iki ünnepélyét *hétfőn délelőtt 10 órakor tartja a kollégium tornacsarnokában.* Az ünnepélyre ezúttal hívja meg az érdeklődő közönséget a rendezőség. Műsor: 1. Hymusz, énekl. a közönség; 2. Hallgass meg engem... írta Ábrányi E; szavalja *Salamon* Ignác VII. o. t. 3. Ünnepi beszéd írta és elmondja *Gróák* László VIII. o. t. 4. A 68-ik március idusán írta *Kövé* I. VIII. o. t. szavalja *Nagy* Károly VIII. o. t. 5. *Cinka* Panna. Bloch (vonós négyes). játszik *Szabó* Gizella VIII. o. t. (I. hegedű) *Kertész* Béla VII. (II. hegedű) *Csép* Dezső (viola) *Kemény* Géza VIII. realista (cello) 6. Indulóban *Hangen* S; szavalja *Könc* Árpád VII. o. t. 7. Záróbeszédet mond és a Gidófalvy ösztöndíjat kiosztja *Biró* Sándor h. igazgató. 8. Szózat, énekl. a közönség.

— **Nincs kenyér s ami van,** az is ehetetlen, mert nem tudják rendelkezésre álló anyagot észszerűen feldolgozni. A hatóság figyelmébe ajáljuk ezt a mizériát, mert sokan vannak, akik házonkívül kénytelenek naponként beszerezni kenyeret.

— **A kék hattyu II. része.** *Boross* Mihály fantasztikus regényének a „Kék hattyu”-nak, mely anna idején óriási szenzációt keltett, most a második részét közli a Budapesti politikai napilap. A második rész címe *Noe* barlangja, melynek tárgya éppen olyan szenzációs és érdekes, mint a kék hattyu volt. A Budapesti készsággal küld a megfelelő példányokból mutatóvanszámmal újjonnan belépő előfizetőknek a március elsejéig megjelent regény folytatásokat ingyen küldi meg.

— **Homoródi borvizet** ismét napok óta nem kaphat a közönség. Ha szekérrel szállítani nem bírják, most már szánnal is lehet behozni hiszen az utóbbi napokban eső felméteres hóban a szán elég jó csuszik.

Ismerősei, jóbarátai köreiben mindenki ajánlja „Székelyország”-ot!

Nyomatatta és kiadja **BETEGH PÁL** könyvnyomtató int. Székelyudvarhely.